

cejfe

Àmbit d'Execució Penal

CONSELL d'EUROPA

**RECOMANACIÓ DE LA COMISSIÓ del 8.12.2022
sobre els drets processals dels
sospitosos i acusats sotmesos a
presó preventiva i sobre les
condicions materials de detenció**

Traducció realitzada pel Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada del Departament de Justícia, Drets i Memòria, de la Generalitat de Catalunya

Any 2023

Generalitat de Catalunya
**Centre d'Estudis Jurídics
i Formació Especialitzada**

COMISSIÓ EUROPEA

Brussel·les, 8.12.2022
C(2022) 8987 final

RECOMANACIÓ DE LA COMISSIÓ

del 8.12.2022

**sobre els drets processals dels sospitosos i acusats sotmesos a presó
preventiva i sobre les condicions materials de detenció**

RECOMANACIÓ DE LA COMISSIÓ

del 8.12.2022

sobre els drets processals dels sospitosos i acusats sotmesos a presó preventiva i sobre les condicions materials de detenció

LA COMISSIÓ EUROPEA,

Vist el Tractat de funcionament de la Unió Europea i, en particular, l'article 292,

Considerant el següent:

- (1) D'acord amb l'article 2 del Tractat de la Unió Europea, la Unió Europea es basa en els valors del respecte a la dignitat humana, la llibertat, la democràcia, la igualtat, l'estat de dret i el respecte dels drets humans, inclosos els drets de les persones pertanyents a minories. Els articles 1, 4 i 6 de la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea (d'ara endavant, «la Carta») estableixen que la dignitat humana és inviolable i ha de ser respectada i protegida, que ningú no ha de ser sotmès a tortura ni a tractes o càstigs inhumans o degradants i que tothom té dret a la llibertat i a la seguretat. Els articles 7 i 24 de la Carta consagren el dret a la vida familiar i els drets de l'infant. L'article 21 de la Carta estableix que ningú no ha de ser objecte de discriminació. Els articles 47 i 48 de la Carta reconeixen el dret a un recurs efectiu i a un judici just, així com la presumpció d'innocència i el dret de defensa. L'article 52 de la Carta estableix que qualsevol limitació a l'exercici dels drets fonamentals que s'hi reconeixen ha d'estar prevista per la llei i ha de respectar l'essència d'aquests drets i llibertats, així com els principis de necessitat i proporcionalitat.
- (2) Els estats membres ja estan legalment obligats pels instruments existents del Consell Europeu sobre drets humans i prohibició de la tortura i els tractes inhumans o degradants, en particular, el Conveni Europeu per a la Salvaguarda dels Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals (CEDH), els protocols d'aquest Conveni, la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans i el Conveni europeu per a la prevenció de la tortura i de les penes o dels tractaments inhumans i degradants del 1987. A més, tots els estats membres són part de la Convenció de les Nacions Unides contra la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants (UNCAT).
- (3) També cal tenir en compte diversos instruments jurídicament no vinculants que tracten més específicament els drets de les persones privades de llibertat, en particular: en l'àmbit de les Nacions Unides, les regles mínimes de les Nacions Unides sobre el tractament dels presoners (Regles Nelson Mandela); les regles mínimes de les Nacions Unides per a les mesures no privatives (Regles de Tòquio);

i també, en l'àmbit del Consell Europeu, la Recomanació Rec(2006)2-Rev relativa a les normes penitenciàries europees; la Recomanació Rec(2006)13 relativa a l'ús de la presó preventiva, les condicions en què té lloc i la prestació de garanties contra els abusos; la Recomanació CM/Rec(2017)3 relativa a les normes europees sobre sancions i mesures comunitàries; la Recomanació CM/Rec(2014)4 relativa a la vigilància electrònica; la Recomanació CM/Rec(2010)1 relativa a les normes de llibertat condicional del Consell Europeu; i el Llibre Blanc sobre la sobreocupació als centres penitenciaris.

- (4) A més, hi ha altres instruments adreçats a grups específics de persones privades de llibertat, en particular: en l'àmbit de les Nacions Unides, les Normes de les Nacions Unides per a la protecció dels menors privats de llibertat i les Regles de les Nacions Unides per al tractament de les recluses i mesures no privatives de la llibertat per a les dones delinqüents (Regles de Bangkok); la Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de l'Infant (UNCRC); així com, en l'àmbit del Consell Europeu, la Recomanació CM/Rec(2008)11 relativa a les regles europees per a infractors menors d'edat sotmesos a sancions o mesures; i la Recomanació CM/Rec(2018)5 relativa als nens amb progenitors a la presó; Recomanació CM/Rec (2012)12 sobre els presos estrangers; i també, a escala internacional no governamental, els Principis sobre l'aplicació del dret internacional dels drets humans en relació amb l'orientació sexual i la identitat de gènere (Principis de Yogyakarta), desenvolupats per la Comissió Internacional de Juristes i el Servei Internacional de Drets Humans.
- (5) El Tribunal de Justícia de la Unió Europea ha reconegut, en l'*Aranyosi i Căldăraru* i els judicis de seguiment¹, la importància de les condicions de detenció en el context del reconeixement mutu i el funcionament de la Decisió marc 2002/584/JAI relativa a l'ordre de detenció europea². El Tribunal Europeu de Drets Humans també s'ha pronunciat sobre l'impacte de les males condicions de detenció en el funcionament de l'ordre de detenció europea³.
- (6) En les conclusions del Consell de desembre de 2018 sobre la promoció del reconeixement mutu mitjançant la millora de la confiança mútua, es va recomanar als estats membres que fessin ús de mesures alternatives a la detenció per reduir l'ocupació als seus centres penitenciaris, a fi d'afavorir l'objectiu de la rehabilitació social i abordant també el fet que la confiança mútua sovint es veu obstaculitzada per les males condicions de detenció i el problema de les instal·lacions de detenció superpoblades⁴.

---

¹ Sentència del Tribunal de Justícia, de 5 d'abril de 2016, *Aranyosi i Căldăraru*, C-404/15 i C-659/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:198. Sentència del Tribunal de Justícia, de 25 de juliol de 2018, *Generalstaatsanwaltschaft*, C-220/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:589 i Sentència del Tribunal de Justícia, de 15 d'octubre de 2019, *Dimitru-Tudor Dorobantu*, C-128/18, ECLI:EU:C:2018:589.

² Decisió marc del Consell, de 13 de juny de 2002, relativa a l'ordre de detenció europea i els procediments de lliurament entre estats membres (DO L 190 de 18.7.2002, p. 1)

³ *Bivolaru i Moldovan contra França*, Sentència de 25 de març de 2021, 40324/16 i 12623/17.

⁴ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14540-2018-INIT/en/pdf>

- (7) En les conclusions del Consell de desembre de 2019 sobre alternatives a la detenció, els estats membres es van comprometre a prendre diverses accions en l'àmbit de la detenció a escala nacional, com ara adoptar mesures alternatives a la detenció⁵.
- (8) En les conclusions del Consell de juny de 2019 sobre la prevenció i la lluita contra la radicalització a les presons i sobre el tractament dels delinqüents terroristes i extremistes violents després de l'alliberament, els estats membres es van comprometre amb urgència a prendre mesures efectives en aquest àmbit⁶.
- (9) Des de fa uns quants anys, el Parlament Europeu ha instat la Comissió a prendre mesures per abordar la qüestió de les condicions materials de la presó i per garantir que la presó preventiva continuï sent una mesura excepcional, que s'ha d'utilitzar en compliment de la presumpció d'innocència. Aquesta petició es va repetir a l'informe del Parlament Europeu sobre l'ordre de detenció europea⁷.
- (10) A petició de la Comissió i finançada per aquesta, l'Agència de Drets Fonamentals ha desenvolupat una base de dades sobre les condicions de detenció, que es va posar en marxa el desembre del 2019 i que és d'accés públic⁸. La base de dades de detenció criminal de l'Agència recopila informació sobre les condicions de detenció a tots els estats membres. Basada en normes nacionals, internacionals i de la Unió Europea, de jurisprudència i informes de seguiment, informa sobre aspectes bàsics seleccionats de les condicions de detenció, com ara l'espai de les cel·les, les condicions sanitàries, l'accés a l'assistència sanitària i la protecció contra la violència.
- (11) Les estadístiques disponibles sobre l'ordre de detenció europea mostren que, des del 2016, els estats membres han rebutjat o endarrerit l'execució per motius relacionats amb un risc real d'incompliment dels drets fonamentals en prop de 300 casos, fins i tot sobre la base de condicions materials de detenció inadequades⁹.
- (12) Les autoritats judicials nacionals han demanat orientacions més concretes sobre com tractar aquests casos. Els problemes que han identificat els professionals fan referència a la manca d'harmonització, la dispersió i la manca de claredat de les normes de detenció a tota la Unió, com a repte per a la cooperació judicial en matèria penal¹⁰.

---

⁵ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14075-2019-INIT/en/pdf>

⁶ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9727-2019-INIT/en/pdf>.

⁷ (2019/2207(INI)) aprovat el 20 de gener de 2021.

⁸ Visiteu <https://fra.europa.eu/en/databases/criminal-detention>.

⁹ Període cobert 2016-2019. Per a més referència, consulteu: https://ec.europa.eu/info/publications/replies-questinari-informacio-quantitativa-operacio-practica-ordre-de-detencio-europea_ca.

¹⁰ La novena ronda de conclusions i avaluacions mútues de la Conferència d'Alt Nivell sobre l'ordre de detenció europea, organitzada per la presidència alemanya del Consell de la Unió Europea el setembre del 2020.

- (13) La meitat dels estats membres que van proporcionar a la Comissió estadístiques sobre la seva població de detinguts van indicar que tenen un problema de sobreocupació als seus centres penitenciaris, amb una taxa d'ocupació superior al 100 %. L'ús excessiu o innecessari i de la presó preventiva i la seva durada també contribueixen al fenomen de la sobreocupació als centres penitenciaris, que soscava greument la millora de les condicions de detenció.
- (14) Hi ha divergències substancials entre els estats membres en relació amb aspectes importants de la presó preventiva, com ara l'ús de la presó preventiva com a últim recurs i la revisió de les decisions de presó preventiva¹¹. El termini màxim per a la presó preventiva també difereix d'un estat membre a un altre, i va des de menys d'un any fins a més de cinc anys¹². El 2020, la durada mitjana de la presó preventiva als diferents estats membres oscil·lava entre els dos i els tretze mesos¹³. El nombre de presos en presó preventiva com a proporció del total de la població penitenciària també varia significativament d'un estat membre a un altre, i oscil·la entre menys del 10 % i més del 40 %¹⁴. Aquestes grans divergències semblen injustificades en un espai comú europeu de llibertat, seguretat i justícia.
- (15) Informes recents del Comitè per a la Prevenció de la Tortura i altres Penes o Tractes Inhumans o Degradants del Consell Europeu subratllen la persistència de certs problemes greus en alguns estats membres, com ara els maltractaments, la inadequació dels centres penitenciaris i la manca de d'activitats significatives i de la prestació adequada d'atenció sanitària.
- (16) A més, el Tribunal Europeu de Drets Humans continua trobant estats membres que infringeixen l'article 3 o 5 del CEDH en el context de la detenció.

---

¹¹ Vegeu Direcció General de Justícia i Consumidors, *Rights of suspects and accused persons who are in pre-trial detention (exploratory study): final report*, Oficina de Publicacions de la Unió Europea (2022), <https://data.europa.eu/doi/10.2838/293366>; Direcció General de Justícia i Consumidors, *Rights of suspects and accused persons who are in pre-trial detention (exploratory study). Annex 2, Country fiches*, Oficina de Publicacions de la Unió Europea (2022), <https://data.europa.eu/doi/10.2838/184080>.

¹² Menys d'un any a Àustria, Alemanya, Dinamarca, Estònia, Letònia, Suècia i Eslovàquia; entre un i dos anys a Bulgària, Grècia, Lituània, Malta, Polònia i Portugal; entre dos i cinc anys a la República Txeca, França, Espanya, Croàcia i Hongria; més de cinc anys a Itàlia i Romania; sense límit de temps a Bèlgica, Xipre, Finlàndia, Irlanda, Luxemburg i els Països Baixos.

¹³ El 2020, de poc menys de dos mesos i mig a Malta a gairebé tretze mesos a Eslovènia. Mitjana per estat membre: Àustria – 2,9 mesos; Bulgària – 6,5 mesos; República Txeca – 5,1 mesos; Estònia - 4,7 mesos; Finlàndia – 3,7 mesos; Grècia – 11,5 mesos; Hongria – 12,3 mesos; Irlanda - 2,5 mesos; Itàlia – 6,5 mesos; Lituània - 2,8 mesos; Luxemburg – 5,2 mesos; Malta 2,4 mesos; Països Baixos – 3,7 mesos; Portugal - 11 mesos; Romania – 5,3 mesos; Eslovàquia – 3,9 mesos; Eslovènia – 12,9 mesos; Espanya – 5,9 mesos. No hi havia dades disponibles de l'any 2020 per a Bèlgica, Dinamarca, França, Letònia, Polònia, Alemanya, Croàcia, Xipre i Suècia.

¹⁴ Menys del 10 % a Bulgària, la República Txeca i Romania i més del 45 % a Luxemburg el 2019.

- (17) Atès el gran nombre de recomanacions desenvolupades per organitzacions internacionals en l'àmbit de la detenció penal, és possible que no sempre siguin fàcilment accessibles per als jutges i fiscals dels estats membres que han d'avaluar les condicions de detenció abans de prendre les seves decisions, ja sigui en el context d'una ordre de detenció europea o a escala nacional.
- (18) A la Unió i, en particular, dins de l'espai de llibertat, seguretat i justícia, calen normes mínimes específiques de la Unió, aplicables a tots els sistemes de detenció de tots els estats membres, per reforçar la confiança mútua entre els estats membres i facilitar el reconeixement mutu de les sentències i les decisions judicials.
- (19) Reforçar la confiança dels estats membres en els sistemes de justícia penal dels altres i millorar així el reconeixement mutu de les decisions en matèria penal, en particular, sis mesures sobre drets processals en processos penals, és a saber, les directives 2010/64/UE¹⁵, 2012/13/UE¹⁶, 2013/48/UE¹⁷, (UE) 2016/343¹⁸, (UE) 2016/800¹⁹, i (UE) 2016/1919²⁰ del Parlament Europeu i del Consell, així com la Recomanació de la Comissió, de 27 de novembre de 2013, relativa a les garanties processals per a les persones vulnerables sospitoses o acusades en processos penals²¹, ja s'han adoptat. Aquestes mesures tenen com a objectiu garantir que es respectin els drets processals dels sospitosos i acusats en processos penals, fins i tot quan s'imposa la presó preventiva. Amb aquesta finalitat, aquestes directives contenen garanties processals específiques per als sospitosos i acusats privats de llibertat. La Directiva (UE) 2016/800 conté disposicions específiques sobre les condicions de presó preventiva dels menors; aquestes tenen com a objectiu salvaguardar el seu benestar quan estiguin subjectes a aquesta mesura coercitiva. Cal complementar les normes de drets processals establertes en aquestes directives i la Recomanació de 2013, i també, en el cas de la Directiva (UE) 2016/800, les normes rellevants sobre les condicions materials de detenció dels infants que estan subjectes a presó preventiva.
- (20) La Comissió té com a objectiu consolidar i basar-se en les normes mínimes establertes en el marc del Consell Europeu, així com en la jurisprudència del Tribunal de Justícia i del Tribunal Europeu de Drets Humans. Amb

---

¹⁵ Directiva 2010/64/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 20 d'octubre de 2010, relativa al dret a interpretació i a traducció en els processos penals (DO L 280 de 26.10.2010, p. 1).

¹⁶ Directiva 2012/13/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 22 de maig de 2012, relativa al dret a la informació en els processos penals (DO L 142 d'1.6.2012, p. 1).

¹⁷ Directiva 2013/48/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 22 d'octubre de 2013, relativa al dret a l'assistència de lletrat en els processos penals i en els procediments relatius a l'ordre de detenció europea, i sobre el dret que s'informi un tercer en el moment de privació de llibertat i a comunicar-se amb tercers i amb autoritats consulars durant la privació de llibertat (DO L 294, de 6.11.2013, p. 1).

¹⁸ Directiva (UE) 2016/343 del Parlament Europeu i del Consell, de 9 de març de 2016, per la qual es reforcen en el procés penal determinats aspectes de la presumpció d'innocència i el dret a ser present en el judici (DO L 65, d'11.3. 2016, p. 1).

¹⁹ Directiva (UE) 2016/800 del Parlament Europeu i del Consell, d'11 de maig de 2016, relativa a les garanties processals dels menors sospitosos o acusats en els processos penals (DO L 132, de 21.5.2016, p. 1).

²⁰ Directiva (UE) 2016/1919 del Parlament Europeu i del Consell, de 26 d'octubre de 2016, relativa a l'assistència jurídica gratuïta als sospitosos i acusats en els processos penals i a les persones buscades en virtut d'un procediment d'ordre europea de detenció (DO L 297, de 4.11.2016, p. 1.).

²¹ DOC 378, de 24.12.2013, p. 8.

aquesta finalitat, cal oferir una visió general de les normes mínimes seleccionades per als drets processals dels sospitosos i acusats subjectes a presó preventiva i les condicions materials de detenció en àrees prioritàries clau per a la cooperació judicial en matèria penal entre els estats membres.

- (21) Pel que fa als drets processals dels sospitosos i acusats sotmesos a presó preventiva, les orientacions d'aquesta Recomanació haurien de cobrir les normes clau sobre l'ús de la presó preventiva com a mesura d'últim recurs i alternatives a la detenció, motius per a la presó preventiva, la detenció, requisits per a la presa de decisions per part de les autoritats judicials, la revisió periòdica de la presó preventiva, l'audiència de les persones sospitoses o acusades per a les decisions sobre la presó preventiva, els recursos efectius i el dret d'apel·lació, la durada de la presó preventiva i el reconeixement del temps passat en presó preventiva en termes de deducció de la sentència ferma.
- (22) Pel que fa a les condicions materials de detenció, cal donar orientacions sobre les normes clau en els àmbits d'allotjament, assignació de detinguts, higiene i sanejament, nutrició, règims de detenció pel que fa a l'exercici i les activitats fora de la cel·la, treball i educació, assistència sanitària, prevenció de violència i maltractaments, contacte amb l'exterior, accés a l'assistència jurídica, tràmits de sol·licitud i denúncia i inspeccions i seguiment. A més, cal proporcionar orientació sobre la salvaguarda dels drets de les persones per a les quals la privació de llibertat constitueix una situació de vulnerabilitat particular, com ara dones, infants, persones amb discapacitat o problemes greus de salut, LGBTIQ+ i estrangers, i també sobre la prevenció de la radicalització en presons.
- (23) La presó preventiva s'ha d'utilitzar sempre com a mesura d'últim recurs basada en una valoració cas per cas. Sempre que sigui possible, s'hauria de disposar i aplicar la gamma més àmplia possible de mesures menys restrictives alternatives a la detenció (mesures alternatives). Els estats membres també han de garantir que les decisions de presó preventiva no siguin discriminatòries i no s'imposin automàticament als sospitosos i acusats en funció de determinades característiques, com ara la nacionalitat estrangera.
- (24) Les condicions materials adequades de detenció són fonamentals per salvaguardar els drets i la dignitat de les persones privades de llibertat i per prevenir les violacions de la prohibició de la tortura i els tractes o càstigs inhumans o degradants (maltractaments).
- (25) Per garantir unes normes de detenció adequades, els estats membres haurien de proporcionar a cada detingut una quantitat mínima d'espai vital personal, d'acord amb les recomanacions del Comitè Europeu per a la Prevenció de la Tortura (CPT) i la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans.

- (26) Quan les persones estan privades de llibertat, es fan especialment vulnerables a la violència i als maltractaments, així com a l'aïllament social. Per garantir-ne la seguretat i donar suport a la seva reinserció social, l'assignació i la separació dels detinguts haurien de tenir en compte les diferències en els règims de detenció, així com la necessitat de protegir els detinguts en situacions d'especial vulnerabilitat dels abusos.
- (27) Els règims de detenció no haurien de limitar indegudament la llibertat de moviment dels detinguts dins del centre penitenciari i el seu accés a l'exercici, a espais exteriors i a activitats significatives i interacció social, per permetre'ls mantenir la seva salut física i mental i promoure'n la reinserció social.
- (28) Les víctimes de delictes comesos en detenció sovint tenen un accés limitat a la justícia, malgrat l'obligació dels estats de proporcionar recursos efectius en els casos en què s'hagin vulnerat els seus drets. D'acord amb els objectius de l'Estratègia de la UE sobre els drets de les víctimes (2020-2025), es recomana que els estats membres garanteixin recursos efectius per a les violacions dels drets dels detinguts, així com protecció i mesures de suport. L'assistència jurídica i els mecanismes per a la presentació de sol·licituds i queixes han de ser de fàcil accés, confidencials i eficaços.
- (29) Els estats membres haurien de tenir en compte les necessitats especials de determinats grups de detinguts, incloent-hi les dones, els infants, la gent gran, les persones amb discapacitat o problemes de salut greus, el col·lectiu LGBTIQ+, les persones d'origen racial o ètnic minoritari i els estrangers, en totes les decisions relacionades amb la seva detenció. En particular, quan es detenen infants, l'interès superior de l'infant sempre ha de ser una consideració primordial.
- (30) Pel que fa als delinqüents terroristes i extremistes violents, els estats membres haurien d'adoptar mesures efectives per prevenir la radicalització a les presons i implementar estratègies de rehabilitació i reinserció, atès el risc que representen els delinqüents terroristes i extremistes violents o els delinqüents radicalitzats mentre compleixen una pena a la presó, i el fet que alguns d'aquests delinqüents seran alliberats en un breu període de temps.
- (31) En aquesta recomanació, només es proporciona una visió general de les normes seleccionades i caldria considerar, en vista de i sens perjudici de, les orientacions més detallades proporcionades en les normes del Consell Europeu i de la jurisprudència del Tribunal de Justícia i del Tribunal de Drets Humans. Sens perjudici del dret de la Unió vigent i del seu futur desenvolupament. També sens perjudici de la interpretació autoritativa del dret de la Unió que pot donar el Tribunal de Justícia de la Unió Europea.
- (32) Aquesta recomanació també ha de facilitar l'execució de les ordres de detenció europees en virtut de la Decisió marc 2002/584/JAI relativa a l'ordre de detenció europea²², així com el reconeixement de sentències i l'execució

---

²² Decisió marc del Consell, de 13 de juny de 2002, relativa a l'ordre de detenció europea i els

de condemnes en virtut de la Decisió marc 2008/909/JAI relativa a l'aplicació del principi de reconeixement mutu de sentències en matèria penal per les quals s'imposen penes o altres mesures privatives de llibertat a l'efecte de la seva execució a la Unió Europea²³.

- (33) Aquesta Recomanació respecta i promou els drets fonamentals reconeguts per la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea. En particular, aquesta Recomanació pretén promoure el respecte a la dignitat humana, el dret a la llibertat, el dret a la vida familiar, els drets de l'infant, el dret a un recurs efectiu i a un judici just, així com la presumpció d'innocència i el dret de defensa.
- (34) Les referències en aquesta Recomanació a les mesures adequades per garantir l'accés efectiu a la justícia de les persones amb discapacitat s'han d'entendre en vista dels drets i les obligacions de la Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de les persones amb discapacitat, a la qual la Unió Europea i tots els seus estats membres estan subjectes. A més, s'ha de garantir que, si les persones amb discapacitat són privades de la seva llibertat en processos penals, ho són en igualtat de condicions amb els altres, que tenen dret a garanties d'acord amb el dret internacional dels drets humans i que han de ser tractades d'acord amb els objectius i els principis de la Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de les persones amb discapacitat, fins i tot proporcionant adaptacions raonables per a les necessitats especials i garantint l'accessibilitat.

HA ADOPTAT AQUESTA RECOMANACIÓ:

FINALITAT DE LA RECOMANACIÓ

- (1) Aquesta Recomanació estableix orientacions perquè els estats membres prenguin mesures efectives, adequades i proporcionades per reforçar els drets de tots els sospitosos i acusats en processos penals privats de la seva llibertat, tant en relació amb els drets processals de les persones sotmeses a presó preventiva i com a les condicions materials de detenció, per tal d'assegurar que les persones sotmeses a privació de llibertat rebin un tracte digne, que es garanteixin els seus drets fonamentals i que siguin privades de llibertat només com a mesura d'últim recurs.
- (2) Aquesta Recomanació consolida les normes establertes en virtut de les polítiques existents a escala nacional, internacional i de la Unió Europea sobre els drets de les persones privades de llibertat com a conseqüència de processos en matèria penal, que són de rellevància clau en el context de la cooperació judicial en matèria penal entre els estats membres.

---

procediments de lliurament entre estats membres (DO L 190 de 18.7.2002, p. 1).

²³ Decisió marc 2008/909/JAI del Consell, de 27 de novembre de 2008 (DO L 327 de 5.12.2008, p. 27).

- (3) Els estats membres poden ampliar les orientacions establertes en aquesta Recomanació per tal d'oferir un nivell de protecció més elevat. Aquests nivells de protecció més elevats no han de constituir un obstacle per al reconeixement mutu de les decisions judicials que aquesta orientació pretén facilitar. El nivell de protecció no hauria de ser inferior a les normes previstes per la Carta o pel CEDH, tal com s'interpreta per la jurisprudència del Tribunal de Justícia i del Tribunal Europeu de Drets Humans.

DEFINICIONS

- (4) D'acord amb aquesta Recomanació, s'ha d'entendre per «presó preventiva» qualsevol període de detenció d'un sospitós o acusat en un procediment penal ordenat per una autoritat judicial i abans de la condemna. No hauria d'incloure la privació inicial de llibertat per part d'un policia o agent de l'ordre (o per qualsevol altra persona autoritzada per actuar) amb l'objectiu d'interrogar o assegurar el sospitós o l'acusat fins que no s'hagi pres una decisió sobre la presó preventiva.
- (5) Segons aquesta Recomanació, les «mesures alternatives» s'han d'entendre com a mesures menys restrictives com una alternativa a la detenció.
- (6) Segons aquesta recomanació, s'ha d'entendre per «detingudes» les persones privades de llibertat en presó preventiva i les persones condemnades que compleixen una pena de presó. S'ha d'entendre per «centre penitenciari» qualsevol presó o una altra instal·lació per a la detenció de detinguts, tal com es defineix en aquesta Recomanació.
- (7) D'acord amb aquesta recomanació, s'ha d'entendre per «infant» una persona menor de divuit anys.
- (8) Segons aquesta recomanació, s'ha d'entendre per «adult jove» una persona major de 18 anys i menor de 21.
- (9) Segons aquesta Recomanació, s'ha d'entendre per «persones amb discapacitat», d'acord amb l'article 1 de la Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de les persones amb discapacitat, aquelles persones que presenten deficiències físiques, mentals, intel·lectuals o sensorials a llarg termini que, en interacció amb diverses limitacions, poden dificultar la seva participació plena i efectiva en la societat en igualtat de condicions amb els altres.

PRINCIPIS GENERALS

- (10) Els estats membres haurien d'utilitzar la presó preventiva només com a mesura d'últim recurs. S'han de preferir mesures alternatives a la detenció, en particular, quan el delicte només es castiga amb una pena breu de presó o quan el delinqüent és un menor.
- (11) Els estats membres han de garantir que els detinguts rebin un tracte amb respecte i dignitat i d'acord amb les seves respectives obligacions en matèria de drets humans, inclosa la prohibició de la tortura i de les penes o els tractes inhumans o degradants, tal com estableix l'article 3 del Conveni Europeu de Drets Humans i l'article 4 de la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea.
- (12) Es recomana als estats membres gestionar la detenció de manera que es faciliti la reinserció social dels detinguts, amb l'objectiu d'evitar-ne la reincidència.
- (13) Els estats membres haurien d'aplicar aquesta Recomanació sense distinció de cap mena, com ara l'origen racial o ètnic, el color, el sexe, l'edat, la discapacitat, l'orientació sexual, la llengua, la religió, l'opinió política o d'una altra índole, l'origen nacional o social, la propietat, el naixement o qualsevol altre estatus.

NORMES MÍNIMES DELS DRETS PROCESSALS DELS SOSPITOSOS I ACUSATS SUBJECTES A PRESÓ PREVENTIVA

La presó preventiva com a mesura d'últim recurs i alternatives a la detenció

- (14) Els estats membres haurien d'imposar la presó preventiva només quan sigui estrictament necessària i com a mesura d'últim recurs, i haurien de tenir en compte les circumstàncies específiques de cada cas individual. Amb aquesta finalitat, els estats membres haurien d'aplicar mesures alternatives sempre que sigui possible.
- (15) Els estats membres haurien d'adoptar una presumpció a favor de l'alliberament. Els estats membres haurien d'exigir a les autoritats nacionals competents que assumeixin la càrrega probatòria per demostrar la necessitat d'imposar la presó preventiva.
- (16) Per evitar un ús inadequat de la presó preventiva, els estats membres haurien de posar a disposició la gamma més àmplia possible de mesures alternatives, com les mesures alternatives esmentades en la Decisió marc 2009/829/JAI relativa a l'aplicació, entre estats membres de la Unió Europea, del principi de reconeixement mutu a les resolucions sobre mesures de vigilància com a substitució de la presó provisional²⁴.

---

²⁴ Decisió marc 2009/829/JAI del Consell, de 23 d'octubre de 2009 (DO L 294 d'11.11.2009 p. 20).

- (17) Aquestes mesures podrien incloure: (a) el compromís de comparèixer davant una autoritat judicial com i quan sigui necessari, de no interferir en el curs de la justícia i de no exercir una conducta determinada, inclosa la relacionada amb una professió o ocupació concreta; (b) l'obligació d'informar diàriament o periòdicament una autoritat judicial, la policia o una altra autoritat; (c) l'obligació d'acceptar la supervisió d'una agència designada per l'autoritat judicial; (d) l'obligació de sotmetre's a control electrònic; (e) l'obligació de residir en una adreça específica, amb condicions o sense pel que fa a les hores que s'hi ha d'estar; (f) l'obligació de no sortir ni entrar en llocs o districtes determinats sense autorització; (g) l'obligació de no trobar-se amb persones concretes sense autorització; (h) l'obligació de lliurar passaports o altres documents d'identificació; i (i) l'obligació de proporcionar o assegurar garanties financeres o d'altres formes per a la realització del judici pendent.
- (18) A més a més, els estats membres haurien d'exigir que, quan s'estableixi una garantia financera com a condició per a l'alliberament, l'import fos proporcional als recursos del sospitós o acusat.

Sospita raonable i motius de presó preventiva

- (19) Els estats membres haurien d'imposar la presó preventiva només sobre la base d'una sospita raonable, establerta mitjançant una avaluació acurada cas per cas, que el sospitós ha comès el delictes en qüestió, i haurien de limitar els fonaments legals de la presó preventiva a: (a) risc de fugida; (b) risc de reincidència; (c) el risc que la persona sospitosa o acusada interfereixi en el curs de la justícia; o (d) risc d'amenaça a l'ordre públic.
- (20) Els estats membres han de garantir que la determinació de qualsevol risc es basa en les circumstàncies individuals del cas, però cal tenir en compte particularment:
- a) la naturalesa i la gravetat de la presumpta infracció; b) la pena que es pot incórrer en cas de condemna; c) l'edat, la salut, el caràcter, les condemes prèvies i les circumstàncies personals i socials del sospitós i, en particular, els seus vincles comunitaris; i (d) la conducta del sospitós, especialment, com ha complert les obligacions que se li haguessin pogut imposar en el curs d'un procés penal anterior. El fet que el sospitós no sigui nacional o no tingui altres vincles amb l'estat on se suposa que s'ha comès el delictes no és suficient en si mateix per concloure que hi ha risc de fugida.
- (21) Es recomana als estats membres que imposen la presó preventiva només per als delictes que comportin una pena de presó mínima d'un any.

Raonament de les decisions de presó preventiva

- (22) Els estats membres han de garantir que tota decisió presa per una autoritat judicial d'imposar la presó preventiva, perllongar aquesta presó preventiva o imposar mesures alternatives estigui degudament raonada i justificada i faci referència a les circumstàncies específiques del sospitós o acusat que en justifiquen la detenció. Cal lliurar a l'afectat una còpia de la decisió, que també ha d'incloure els motius pels quals no es consideren adequades alternatives a la presó preventiva.

Revisió periòdica de la presó preventiva

- (23) Els estats membres haurien de garantir que una autoritat judicial revisés periòdicament la continuïtat de la validesa dels motius pels quals un sospitós o acusat està detingut en presó preventiva. Tan aviat com deixin d'existir els motius per a la detenció de la persona, els estats membres han de garantir que el sospitós o l'acusat sigui posat en llibertat sense demora indeguda.
- (24) Els estats membres haurien de permetre que la revisió periòdica de les decisions de presó preventiva s'iniciés a petició de l'acusat o, *ex officio*, d'una autoritat judicial.
- (25) En principi, els estats membres haurien de limitar l'interval entre revisions a un màxim d'un mes, excepte en els casos en què el sospitós o l'acusat tingui dret a presentar, en qualsevol moment, una sol·licitud d'alliberament i a rebre una decisió sobre aquesta sol·licitud sense demora indeguda.

Audiència del sospitós o acusat

- (26) Els estats membres han de garantir que un sospitós o acusat sigui escoltat personalment o per mitjà d'un representant legal mitjançant una audiència oral contradictòria davant l'autoritat judicial competent que pren la decisió sobre la presó preventiva. Els estats membres han de garantir que les decisions sobre la presó preventiva es prenguin sense demora indeguda. Els estats membres han de mantenir el dret del sospitós o acusat a un judici en un termini raonable. En particular, els estats membres han de garantir que els casos en què s'ha imposat la presó preventiva es tractin amb urgència i amb la deguda diligència.

Recursos efectius i dret d'apel·lació

- (27) Els estats membres han de garantir que els sospitosos o acusats privats de llibertat puguin recórrer a un procediment davant un tribunal competent per revisar la legalitat de la seva detenció i, si escau, ordenar la seva posada en llibertat.
- (28) Els estats membres han de concedir als sospitosos o acusats subjectes a una decisió sobre presó preventiva el dret d'apel·lació contra aquesta decisió i informar-los d'aquest dret quan es prengui la decisió.

Durada de la presó preventiva

- (29) Els estats membres han de garantir que la durada de la presó preventiva no superi la pena que es pugui imposar pel delicte en qüestió i que no sigui desproporcionada.
- (30) Els estats membres han de garantir que la durada de la presó preventiva imposada no entri en conflicte amb el dret d'una persona detinguda a ser jutjada en un termini raonable.
- (31) Els estats membres han de considerar com a prioritat els casos que involucren una persona sotmesa a presó preventiva.

Deducció del temps de presó preventiva de la sentència definitiva

- (32) Els estats membres han de deduir qualsevol període de presó preventiva abans de la condemna, fins i tot quan s'apliqui mitjançant mesures alternatives, de la durada de qualsevol pena de presó imposada posteriorment.

NORMES MÍNIMES DE LES CONDICIONS MATERIALS DE DETENCIÓ

Allotjament

- (33) Els estats membres haurien d'assignar a cada detingut una superfície mínima d'almenys 6 m² en cel·les d'ocupació individual i de 4 m² en cel·les d'ocupació múltiple. Els estats membres haurien de garantir que l'espai personal mínim absolut disponible per a cada detingut, inclòs en una cel·la d'ocupació múltiple, equivalgui a almenys 3 m² de superfície per detingut. Quan l'espai personal de què disposa un detingut és inferior a 3 m², sorgeix una forta presumpció de violació de l'article 3 del CEDH. El càlcul de l'espai disponible ha d'incloure la superfície ocupada pel mobiliari, però no l'ocupada per les instal·lacions sanitàries.
- (34) Els estats membres han de garantir que qualsevol reducció excepcional de la superfície mínima absoluta per detingut de 3 m² sigui curta, ocasional, menor i acompanyada d'una llibertat de moviment suficient fora de la cel·la i d'activitats adequades fora de la cel·la. A més, els estats membres han de garantir que, en aquests casos, les condicions generals de detenció a la instal·lació siguin adequades i que no hi hagi altres factors agreujants en les condicions de detenció de la persona interessada, com ara altres deficiències en els requisits estructurals mínims per a les cel·les o les instal·lacions sanitàries.
- (35) Els estats membres han de garantir que els detinguts tinguin accés a la llum natural i a l'aire fresc a les seves cel·les.

Assignació

- (36) Es recomana als estats membres —en el cas dels infants, s’ha de garantir— que assignin els detinguts, en la mesura que es pugui, a centres penitenciaris propers a casa seva o a altres llocs adequats per a la seva rehabilitació social.
- (37) Els estats membres han de garantir que els presos en presó preventiva estiguin separats dels detinguts condemnats. Les dones han d’estar separades dels homes. Els infants no han d’estar detinguts juntament amb adults, tret que es consideri que es fa en interès superior de l’infant.
- (38) Quan un infant detingut compleixi els divuit anys i, si escau, en el cas dels adults joves menors de 21 anys, els estats membres haurien de preveure la possibilitat de continuar mantenint aquesta persona separada d’altres adults detinguts quan estigui justificat, tenint en compte les circumstàncies de la persona interessada i sempre que això sigui compatible amb l’interès superior dels menors que estiguin detinguts amb aquesta persona.

Condicions higièniques i sanitàries

- (39) Els estats membres han de garantir que les instal·lacions sanitàries siguin accessibles en tot moment i que ofereixin la privadesa suficient als detinguts, inclosa la separació estructural efectiva dels espais habitables en cel·les d’ocupació múltiple.
- (40) Els estats membres han d’establir mesures efectives per mantenir uns bons estàndards d’higiene mitjançant la desinfecció i la fumigació. A més, els estats membres han de garantir que es proporcionin productes sanitaris bàsics als detinguts, incloses tovalloles higièniques, i que hi hagi aigua corrent i calenta a les cel·les.
- (41) Els estats membres han de proporcionar als detinguts roba i roba de llit neta i els mitjans per mantenir nets aquests articles.

Nutrició

- (42) Els estats membres han de garantir que els aliments es proporcionin en quantitat i qualitat suficients per satisfer les necessitats nutricionals del detingut i que els aliments es preparin i serveixin en condicions higièniques. A més, els estats membres han de garantir que hi hagi aigua potable a disposició dels detinguts en tot moment.
- (43) Els estats membres han de proporcionar als detinguts una dieta nutritiva que en tingui en compte l’edat, la discapacitat, la salut, la condició física, la religió, la cultura i la naturalesa del seu treball.

Temps fora de la cel·la i a l'aire lliure

- (44) Els estats membres han de permetre que els detinguts facin exercici a l'aire lliure durant almenys una hora al dia i han de proporcionar instal·lacions i equipaments espaiosos i adequats per a aquesta finalitat.
- (45) Els estats membres han de permetre que els detinguts passin un temps raonable fora de les cel·les per participar en activitats laborals, educatives i recreatives que siguin necessàries per a un nivell adequat d'interacció humana i social. Per evitar una violació de la prohibició de la tortura i dels tractes o càstigs inhumans o degradants, els estats membres han de garantir que qualsevol excepció a aquesta regla en el context de règims i mesures especials de seguretat, inclòs l'aïllament, sigui necessària i proporcionada.

Treball i educació dels detinguts per afavorir-ne la reinserció social

- (46) Els estats membres han d'invertir en la rehabilitació social dels detinguts, tenint en compte les seves necessitats individuals. En aquest sentit, els estats membres s'han d'esforçar per oferir un treball remunerat de caràcter útil. Amb l'objectiu de promoure la reinserció del detingut a la societat i al mercat laboral, els estats membres han de donar preferència als treballs que impliquin formació professional.
- (47) Per ajudar els detinguts a preparar-se per al seu alliberament i facilitar la seva reinserció a la societat, els estats membres han de garantir que tots els detinguts tinguin accés a programes educatius segurs, inclusivament i accessibles (inclòs l'ensenyament a distància) que satisfacin les seves necessitats individuals tenint en compte les seves aspiracions.

Atenció sanitària

- (48) Els estats membres han de garantir que els detinguts tinguin accés de manera oportuna a l'assistència mèdica, inclosa la psicològica, que necessitin per mantenir la seva salut física i mental. Amb aquesta finalitat, els estats membres han de garantir que l'atenció sanitària als centres penitenciaris compleixi les mateixes normes que les que ofereix el sistema nacional de salut pública, incloent-hi el tractament psiquiàtric.
- (49) Els estats membres han d'oferir una revisió mèdica periòdica i han de fomentar programes de vacunació i examen mèdic, incloent-hi les malalties transmissibles (VIH, hepatitis vírica B i C, tuberculosi i malalties de transmissió sexual) i no transmissibles (especialment, detecció del càncer), seguits del diagnòstic i l'inici de tractament quan sigui necessari. Els programes d'educació sanitària poden contribuir a millorar les taxes de detecció i l'alfabetització sanitària. En particular, els estats membres han de garantir que es presti una atenció especial al tractament dels detinguts amb drogodependència, i també a la prevenció i l'atenció de malalties infeccioses, la salut mental i la prevenció del suïcidi.

- (50) Els estats membres han d'exigir que es faci un examen mèdic sense demora indeguda a l'inici de qualsevol període de privació de llibertat i posterior a qualsevol trasllat.

Prevenció de la violència i els maltractaments

- (51) Els estats membres han de prendre totes les mesures raonables per garantir la seguretat dels detinguts i prevenir qualsevol forma de tortura o maltractament. En particular, els estats membres han de prendre totes les mesures raonables per garantir que els detinguts no siguin objecte de violència o maltractament per part del personal del centre penitenciari i que siguin tractats amb respecte a la seva dignitat. Els estats membres també han d'exigir que el personal del centre penitenciari i totes les autoritats competents protegeixin els detinguts contra la violència o els maltractaments per part d'altres detinguts.
- (52) Els estats membres han de garantir que el compliment d'aquest deure de diligència i qualsevol ús de la força per part del personal del centre de detenció estiguin subjectes a supervisió.

Contacte amb el món exterior

- (53) Els estats membres han de permetre que els detinguts rebin visites de les seves famílies i d'altres persones, com ara representants legals, treballadors socials i metges. Els estats membres també han de permetre que els detinguts s'escriguin lliurement amb aquestes persones per carta i, tan sovint com sigui possible, hi contactin per telèfon o mitjançant altres formes de comunicació, inclosos mitjans alternatius de comunicació per a persones amb discapacitat.
- (54) Els estats membres han de proporcionar instal·lacions adequades per acollir les visites familiars en condicions adaptades als infants, compatibles amb les exigències de seguretat, però menys traumàtiques per als infants. Aquestes visites familiars han de garantir el manteniment d'un contacte regular i significatiu entre els membres de la família.
- (55) Els estats membres han de considerar la possibilitat de comunicar-se per mitjans digitals, com ara les videotrucades, entre altres coses, perquè els detinguts puguin mantenir el contacte amb les seves famílies, sol·licitar feina, fer cursos de formació o buscar allotjament per preparar-se per a l'alliberament.
- (56) Els estats membres han de garantir que, quan els detinguts tinguin excepcionalment prohibit comunicar-se amb el món exterior, aquesta mesura restrictiva sigui estrictament necessària i proporcionada i no s'apliqui durant un període de temps prolongat.

Assistència jurídica

- (57) Els estats membres han de garantir que els detinguts tinguin accés efectiu a un advocat.
- (58) Els estats membres han de respectar la confidencialitat de les reunions i altres formes de comunicació, inclosa la correspondència jurídica, entre els detinguts i els seus assessors legals.
- (59) Els estats membres han de permetre als detinguts l'accés als documents relatius als seus procediments judicials o permetre que els conservin en el seu poder.

Peticions i queixes

- (60) Els estats membres han de garantir que tots els detinguts estiguin clarament informats de les normes aplicables al seu centre penitenciari específic.
- (61) Els estats membres han de facilitar l'accés efectiu a un procediment que permeti als detinguts impugnar oficialment aspectes de la seva vida a la presó. En particular, els estats membres han de garantir que els detinguts puguin presentar lliurement sol·licituds i queixes confidencials sobre el seu tractament, mitjançant mecanismes de denúncia tant interns com externs.
- (62) Els estats membres han de garantir que les denúncies dels detinguts es gestionin amb promptitud i diligència per part d'una autoritat o un tribunal independents facultats per ordenar mesures de socors, en particular, mesures per posar fi a qualsevol violació del dret a no ser sotmès a tortura o tractes inhumans o degradants.

Mesures especials per a dones i nenes

- (63) Els estats membres han de tenir en compte les necessitats específiques físiques, professionals, socials i psicològiques de les dones i les nenes, així com els requisits sanitaris i d'assistència sanitària, a l'hora de prendre decisions que afectin qualsevol aspecte de la seva detenció.
- (64) Els estats membres han de permetre que les detingudes puguin donar a llum en un hospital fora del centre penitenciari. No obstant això, quan un neixi un infant al centre penitenciari, els estats membres han d'organitzar tot el suport i les instal·lacions necessàries per protegir el vincle entre la mare i el fill i salvaguardar-ne el benestar físic i mental, inclosa l'atenció sanitària prenatal i postnatal adequada.
- (65) Els estats membres han de permetre que els detinguts amb fills lactants tinguin aquests infants amb ells al centre penitenciari en la mesura que això sigui compatible amb l'interès superior del menor. Els estats membres han d'oferir allotjament especial i adoptar totes les mesures raonables per garantir la salut i el benestar dels infants afectats durant l'execució de la pena.

Mesures especials per als estrangers

- (66) Els estats membres han de garantir que els estrangers i altres detinguts amb necessitats lingüístiques particulars i privats de llibertat tinguin un accés raonable a serveis d'interpretació professional i a la traducció de materials escrits en una llengua que entenguin.
- (67) Els estats membres han de garantir que els estrangers siguin informats, sense demora indeguda, del seu dret a sol·licitar contacte amb el servei diplomàtic o consular del seu país de nacionalitat i que tinguin facilitats raonables per comunicar-se.
- (68) Els estats membres han de garantir que es proporcioni informació sobre l'assistència jurídica.
- (69) Els estats membres han de garantir que s'informi els estrangers de la possibilitat de sol·licitar que l'execució de la pena o les mesures cautelars de vigilància siguin transferides al seu país de nacionalitat o de residència permanent, tal com estableixen, per exemple, la Decisió marc 2008/909/JAI relativa a l'aplicació del principi de reconeixement mutu de sentències en matèria penal per les quals s'imposen penes o altres mesures privatives de llibertat a l'efecte de la seva execució a la Unió Europea²⁵ i la Decisió marc 2009/829/JAI relativa a l'aplicació, entre estats membres de la Unió Europea, del principi de reconeixement mutu a les resolucions sobre mesures de vigilància com a substitució de la presó provisional²⁶.

Mesures especials per a infants i joves

- (70) Els estats membres han de garantir que l'interès superior del menor sigui una consideració primordial en totes les qüestions relacionades amb la seva detenció i que es tinguin en compte els seus drets i necessitats específiques a l'hora de prendre decisions que afectin qualsevol aspecte de la seva detenció.
- (71) Per als infants, els estats membres han d'establir un règim de detenció adequat i multidisciplinari que en garanteixi i preservi la salut i el desenvolupament físic, mental i emocional, el dret a l'educació i la formació, l'exercici efectiu i regular del seu dret a la vida familiar i el dret a la vida familiar, i també l'accés a programes que n'afavoreixin la reinserció a la societat.
- (72) Qualsevol ús de mesures disciplinàries, inclosos l'aïllament, l'ús de restriccions o l'ús de la força, ha d'estar subjecte a consideracions d'estricta necessitat i proporcionalitat.

---

²⁵ Decisió marc 2008/909/JAI del Consell, de 27 de novembre de 2008 (DO L 327 de 5.12.2008, p. 27)

²⁶ Decisió marc 2009/829/JAI del Consell, de 23 d'octubre de 2009 (DO L 294 de l'11.11.2009 p. 20).

- (73) Si escau, es recomana als estats membres aplicar el règim de detenció de menors als menors de 21 anys.

Mesures especials per a persones amb discapacitat o afeccions mèdiques greus

- (74) Els estats membres han de garantir que les persones amb discapacitat o altres persones amb afeccions mèdiques greus rebin una atenció adequada comparable a la qual ofereix el sistema nacional de salut pública que respongui a les seves necessitats específiques. En particular, els estats membres han de garantir que les persones a les quals se'ls diagnostiquen afeccions mèdiques relacionades amb la salut mental rebin atenció professional especialitzada, quan sigui necessari, en institucions especialitzades o seccions especialitzades del centre penitenciari sota supervisió mèdica, i que es proporcioni continuïtat de l'assistència sanitària als detinguts que es preparen per a l'alliberament, quan sigui necessari.
- (75) Els estats membres han de tenir especial cura per satisfer les necessitats i garantir l'accessibilitat dels detinguts amb discapacitat o afeccions mèdiques greus pel que fa a les condicions materials de detenció i els règims de detenció. Això hauria d'incloure la prestació d'activitats adequades per a aquests detinguts.

Mesures especials per protegir altres detinguts amb necessitats o vulnerabilitats especials

- (76) Els estats membres han de garantir que la detenció no agreugi encara més la marginació de les persones a causa de la seva orientació sexual, origen racial o ètnic o creences religioses o per qualsevol altre motiu.
- (77) Els estats membres han d'adoptar totes les mesures raonables per prevenir qualsevol violència o altres maltractaments contra les persones, com ara abusos físics, mentals o sexuals, a causa de la seva orientació sexual, origen racial o ètnic, creences religioses o per qualsevol altre motiu, per part del personal del centre de detenció o altres detinguts. Els estats membres han de garantir que l'aplicació de mesures especials de protecció quan hi hagi risc d'aquesta violència o maltractament.

Inspeccions i seguiment

- (78) Els estats membres han de facilitar inspeccions periòdiques per part d'una autoritat independent per avaluar si els centres penitenciaris s'administren d'acord amb els requisits de la legislació nacional i internacional. En particular, els estats membres han de permetre l'accés sense obstacles al Comitè per a la Prevenció de la Tortura i altres Penes o Tractes Inhumans o Degradants i a la xarxa de Mecanismes Nacionals de Prevenció.

- (79) Els estats membres han de permetre l'accés als centres penitenciaris als parlamentaris nacionals i es recomana que concedeixin un accés similar als membres del Parlament Europeu.
- (80) Els estats membres també han de considerar l'organització de visites periòdiques a centres penitenciaris i altres centres de detenció per a jutges, fiscals i advocats defensors com a part de la seva formació judicial.

Mesures específiques per fer front a la radicalització a les presons

- (81) Es recomana als estats membres que facin una avaluació inicial de risc per determinar el règim de detenció adequat aplicable als detinguts sospitosos o condemnats per delictes terroristes i extremistes violents.
- (82) A partir d'aquesta avaluació de risc, es pot col·locar aquests detinguts junts en una ala terrorista separada o es poden dispersar entre la població carcerària general. En aquest darrer cas, els estats membres han d'impedir que aquestes persones tinguin contacte directe amb els detinguts en situacions de vulnerabilitat particular durant la detenció.
- (83) Els estats membres han de garantir que l'administració penitenciària faci altres avaluacions de risc de manera periòdica (a l'inici de la detenció, durant la detenció i abans de l'alliberament dels detinguts sospitosos o condemnats per delictes terroristes i extremistes violents).
- (84) Es recomana als estats membres que proporcionin formació de conscienciació general a tot el personal i formació al personal especialitzat per reconèixer els signes de radicalització en una fase inicial. Els estats membres també han de considerar la possibilitat de proporcionar un nombre adequat de capellans a les presons ben formats que representin una varietat de religions.
- (85) Els estats membres han d'aplicar mesures que prevegin programes de rehabilitació, desradicalització i desvinculació a la presó, durant la preparació per a l'alliberament, i programes després de l'alliberament per promoure la reinserció dels detinguts condemnats per delictes terroristes i extremistes violents.

SEGUIMENT

- (86) Els estats membres han d'informar la Comissió sobre el seguiment d'aquesta Recomanació en un termini de divuit mesos des de la seva adopció. A partir d'aquesta informació, la Comissió ha de supervisar i avaluar les mesures adoptades pels estats membres i presentar un informe al Parlament Europeu i al Consell en un termini de 24 mesos des de la seva adopció.

Elaborat a Brussel·les, el 8.12.2022

*Per a la Comissió Didier
REYNDERS Membre de
la Comissió*

